

Kellesi bulaşyk lider

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 25 января, 2025

Kellesi bulaşyk lider KELLESI BULAŞYK LIDER

M.Gorbaçýow boýunça düýpli jedelleri etmegimiz gerek. Sosializm baradaky gödek çekişmeleriň ýurdumyza peýdasy ýok. Bir ýurduň ýolbaşçysy – M.Gorbaçýow dünýäniň iň uly güýji bolan Sowet Soýuzynyň şeýlekin çalt ýagdaýda nädip soñuna sogan ekip bildi?

Şol döwür – 80-nji ýyllarda Hytaý Den Sýaopiniň dörtli modernizasiýasyny durmuşa geçirmek arkaly dünýäniň iň uly güýjüne öwrüldi, Gorbaçýowyň baştutanlygynda şol ýola giren Sowet Soýuzy bolsa nämüçin tiz wagtyň dowamynda çagşady?

Şeýleräk bolubilermi:

- Den Sýaopin Mao Szedunyň ýolundan daşlaşmadı.
- Gorbaçýow leninizmden daşlaşdy. Ýurdy ýurt eden, düýbüni tutan Stalini itden beter ýigrendi.
- Sýaopin rewolýusionerlikden çekmedi.
- Gorbaçýow ýeri gelse-gelmese, özünüň marksist-leninçidigini aýdyp magtanan bolýardı, aslyýetinde onuň belli bir ideologiyasy, belli bir dünýägaraýsy ýokdy.

Paýhasly Sýaopin Atatürk stilli uly reformalary geçirdi, Gorbaçýow bolsa Günbatary hoşnut etjek üýtgeşmeleri girizmek bilen çäklendi.

Sýaopiniň taryhyndan sapak aljak «Hytaýyň Ataturki» Sun Ýatseni bardy.

Gorbaçýow taryhyna gaňrylybam seredesi gelmedi. Azatlygy Günbatar çeşmelerinden gözledi. Şobada eline Nobel baýragyny gysdyryberdiler! Galyberse-de... ABŞ onuň üçin ýörite baýrak döretti: Ronald Reýgan adyndaky Azatlyk baýragy. (Gorbaçýow bu baýragy alan wagty MRU (CIA) Latyn Amerikasynda döwlet

agdarlyşyklary, gandöküşlikleri gurnap ýördi!) ABŞ bolsa taryhyň iň sağy häkimiýeti Gorbaçýowy öwmekden gaýra durmady.

Günbatar Gorbaçýowy XX asyryň ikinji ýarymynyň iň uly döwlet işgäri hökmünde gördi! Amerikan metbugaty 80-nji ýyllaryň ahyrlarynda we 90-njy ýyllaryň başlarybda gaýta-gaýta Gorbaçýowy “demokratik sosialist” diýip mahabatlandyrды.

«TIME» žurnaly “wizionerligi” sebäpli ony «Onýylliygyň adamy» saýlady! Haýsy birini aýdyp, haýsy birini goýjak: «Gremmi» baýragyna çenli berildi!

Bulary ýazmagymyň sebäbi: Günbataryň haýryna näme etseňiz – gadyrlanarsyňzam, baýraklara-da mynasyp bolarsyňz, şuňa düşüniň!

• **DÜNYÄ SOSIALIZMINI-DE ZARBA URDY**

Sowet Soýuzynyň çalt dargamagynyň başga bir sebäbi-de, Gorbaçýowyň liderlik ukubydy:

Tejribesizdi. Belli bir müddetden geçmäňkä «garry ýolbaşçylar çalt olýär» diýip, ony sowet ýolbaşcysy – birinji sekretar edip bellediler. Ýogsam bolmasa ol:

Karar kabul edip bilmeýän ýa-da uly jogapkärçiligi bolan kararlary öz wagtynda kabul etmeýän dik tumşukly býurokratdy. Galyberse-de onuň liderlik ukyby ýokdy.

Syasatçynyň şahsy pelsepesinden zyýada näme gürlemelidigi barada düşünjesi bardy.

Şeýtmese, syýasy babatda eýeleýän kürsüsinde oturybilmejegini gowy bilyärdi. Şu aýdyň hakykaty bilmeýän ýok: düýpli kararlary kabul edip bilmeýän adam özünü lider hökmünde ýetişdirip bilmez. Ol hemise sowallar bilen gürledi. Çünkü jogabyny özü-de bilenokdy!

Gorbaçýow reformalaryň nämelerr baryp direjegine göz ýetirmezden howlukmaç herekete geçdi. Sebäbi ol «Üýtgedip gurmak» syýasatynyň Sowet Soýuzyny dargatmaga sebäp boljagyny asla pikir etmedik geleňsiz ýolbaşçydy... Aslynda bu hakykaty sowet hökümetiniň daşynda her öňýeten görmäge başlapdy. Homeýnä çenli ömründe birinji gezek bir ýolbaşça eli bilen hat ýazyp ugratdy: «Gel, musulman bol, ýurdy şerigat bilen dolandır!»

Gorbaçýow musulman-a bolmady, ýöne «marksizm-leninizm» diýe-diýe diňe ýurduny däl bütindünýä sosializmini-de bozdy, dargatdy. (Bizde-de «Atatürk» diýe-diýe nämeleri etmediler?..) Marksist-leninçidigini nygtaýan Gorbaçýow düýp açylyşy sap ykdysadyýetiň üstünde çuňlaşdyrды. «Çö zgüt resepti» (täzeden gurmak), durgunlyk (stagnation, застой) ýaly düşunjeleriň terjimesi IMF-den, Bütindünýä bankyndan import edildi! Çaşama bogazyny ýyrtyp diýen ýaly «Men barýan!» diýdi...

• MASKALY ATATÜRKÇİLER

Gorbaçýow döwrüniň neoliberalizm agzy bilen gürleýärdi: Imperializm eýýamy gutardymy? Agressiw, militarist, çözüjylykly däl imperializm bolup bilermi? Sowallara jogap berenokdy. Özüňiz bilýänsiňiz, aslynda sowalyň özi jogap... Dilinde zol “detantnik”- ýumşama sözi bardy. Hemiše berk prinsipleriniň ýokdugyny agzady. Hiç zat bermän almagyň tarapdarydy.

Umumyýewropa öýüniň tarapyny tutan Gorbaçýow dilinden düşütmän gelen, aslynda galkan hökmünde ulanan marksist-leninist pozisiýasynda nädip galmalydy?

Öz taryhyny inkär eden lidere öwrüldi. Jahylyýetiň döreden batyrgaýlygy bilen sowet daşarky syýasatyny «banditizmde» aýyplajak derejä çenli öte geçdi!

Netijede sosializmi gowulandyrmak bahanasy bilen sosializmiň aradan aýrylmagyna ýol açdy...

Fidel Castro «munuň özi iniňi tisgindiriji dönüklik» diýdi.

Emma:

Günbatarda onuň götergilenmegini hemiše artdyrdylar. Öz ýurdunda bolsa tarapdary gitdigiçe azaldy we ahyrynda ýok bolup gitdi.

Munuň özi Sowet Soýuzynyň taryhy.

Ýeri, biz bu ýakyn taryhdan näme sapak almaly?

Gorbaçýowyň mysaly şu görkezdi:

Aktýorlar üýtgäp biler, esasy zat garaýylaryň nähili üýtgejegidir. Sebäbi garaýyşy ýoga garayşyny üýtgetmek aňsat bolýar!

Kellesi bulaşyk Gorbaçýowdan alynmaly sapak şudur. Teoriýasız, programmasız seretmek – kemçilikli seretmekdir.

Teoriýa geçmişe seredip gurulýar.

Ýurdumyzda bolsa, geçmiş – Atatürkün ýoludyr.

Soner ÝALÇÝN.

«SÖZCÜ» gazeti, 02.09.2022 ý. Publisistika